

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію АТАМАНЮК Світлани Іванівни
«ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ІННОВАЦІЙНИХ ВИДІВ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження

Суспільно-політичні зміни, що відбулися в Україні, суттєво змінили сутність професійної діяльності вчителів фізичного виховання. Водночас, традиційні зміст, форми і методи їхньої підготовки не повністю відповідають вимогам сьогодення, не сприяють формуванню вчителя як активної, творчої особистості. Тому винятково важливого значення набуває модернізація процесу навчання вчителів фізичного виховання у закладах вищої освіти, де відбувається опанування студентами комплексом знань, умінь і навичок, їхній професійний розвиток, формуються інтереси, професійні мотиви та ціннісні орієнтації, що завершується виробленням професійно-педагогічної позиції. На заклади вищої освіти покладається відповідальність за підготовку нового покоління педагогів, зміст і рівень кваліфікації яких адекватні інноваціям, що відбуваються в галузі фізичної культури і спорту та освітньої діяльності.

Отже, тема дисертаційної роботи Атаманюк С.І., яку присвячено теоретичному узагальненню та науковому розв'язанню проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є актуальною як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу було виконано в рамках науково-дослідної роботи кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів спорту Національного університету «Запорізька політехніка» «Новітні та нетрадиційні методики фізичного виховання у ЗВО в сучасних економічних умовах» (номер державної реєстрації 05818), в межах якої побудовано організаційно-педагогічну модель підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, та кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка «Професійне становлення фахівця в умовах цифрового освітнього середовища» (номер державної

реєстрації № 0120U100572), де авторкою схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Тему дисертаційного дослідження затверджено науково-технічною радою Національного університету «Запорізька політехніка» (протокол № 3 від 05.09.2019 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації С.І. Атаманюк достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі фундаментальних праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Авторкою логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Робота складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків списку використаних джерел (503 найменувань, з них 38 – іноземною мовою), 15 додатків на 92 сторінках. Робота містить 41 таблицю і 83 рисунка. Загальний обсяг дисертації становить 559 сторінок, із них основного тексту – 378 сторінок.

Слід вказати на достатню апробацію й географію впровадження результатів дисертаційного дослідження Антонюк Світлани Іванівни. Результати дисертаційної роботи впроваджено у практику роботи різних закладів вищої освіти України: Запорізький національний університет (довідка № 333/0101-13 від 09.11.2020), Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (довідка № 07-10/2787 від 31.12.2020), Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (довідка № 68/09 від 08.09.2020), Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (довідка № 2212/26/1 від 31.12.2020), Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка (довідка №688/12 від 29.12.2020), Національний університет «Запорізька політехніка» (довідка № 37- 03/3385 від 22.12.2020), Національний університет «Львівська політехніка» (довідка №67-01-1277 від 13.07.2021), Бердянський державний педагогічний університет (довідка №57-19/145 від 05.02.2021), Федерація України зі спортивної аеробіки та фітнесу (довідка №239 від 01.12.2020), Запорізький обласний осередок Української Федерації Гімнастики (довідка № 017-д від 16.01.2021).

Велика кількість наукових праць: 52 публікації (із них 20 – одноосібні); 2 монографії, 1 патент на корисну модель, 15 статей у наукових фахових

виданнях України та 5 статей у наукових періодичних закордонних виданнях, 4 навчально-методичних посібники, 7 матеріалів методичного та 18 – апробаційного характеру.

Автореферат і публікації авторки відображають зміст дисертаційного дослідження, що надає підстави вважати роботу такою, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації

У першому розділі – **«Стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – досліджено стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у науково-педагогічних дослідженнях, з'ясовано сутність і структуру ключових дефініцій дослідження «інноваційні види рухової активності» та «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності».

Встановлено, що професійна підготовка майбутніх фахівців ФКіС у ЗВО пов'язана безпосередньо з організацією та підтримкою певного рівня фізичної культури та здоров'я населення, а тому має сприйматися як передумова їх високої конкурентоспроможності та здатності опановувати й упроваджувати інновації. Узагальнення результатів науково-педагогічних розвідок уможливило висновок про наявність значних здобутків й теоретико-практичних результатів у підготовці фахівців ФКіС у формуванні в них різного роду компетентностей (професійна, професійно-педагогічна, кінезіологічна, інформаційна тощо), умінь розбудови оздоровлювального середовища у закладі освіти, розвитку навичок педагогічної комунікації, популяризації здорового способу життя, організації спортивно-масових заходів тощо. Проте за результатами дослідження практичного стану розробленості проблеми виявлено низку суперечностей та запит суспільства на інновації в галузі оздоровлення на основі інноваційних видів рухової активності.

З'ясовано сутність і структуру ключових дефініцій дослідження. Зокрема, обґрунтовано тлумачення поняття «інноваційні види рухової активності» (види рухової активності, які утворилися в певних осередках, національні ігри, забави, молодіжні течії), які історично склалися в певній місцевості або під впливом певної культури тільки починають набувати свого поширення в світі та мають принципові відмінності від загальнопоширених

видів рухової активності (гімнастика, плавання, спортивні ігри Олімпійського комітету тощо).

Сутність поняття «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності» визначено як складне особистісне утворення, яке інтегрує умотивованість опановувати й використовувати інноваційні види рухової активності у професійній діяльності фахівця ФКіС, спеціалізовані знання про інновації в галузі ФКіС загалом та інноваційні види рухової активності, уміння (рухові та методичні) їх демонструвати та навчати покрово виконувати інших, а також прагнення до саморозвитку й рефлексії щодо здійснення, використання, пропагування інноваційних видів рухової активності у власній професійній діяльності.

Обґрунтовано структуру поняття «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності», яка включає мотиваційний (умотивованість та ціннісні установки до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності), гносеологічний (сукупність спеціалізованих знань про інновації та інноваційні види рухової активності), праксеологічний (сукупність умінь майбутніх фахівців ФКіС виконувати інноваційні види рухової активності, розвиток рухових якостей), методичний (сукупність рухових і методичних умінь майбутніх фахівців ФКіС навчати виконувати інноваційні види рухової активності різні верстви населення), особистісний (прагнення до розвитку рухових якостей, вольові якості, активність, здатність до рефлексії у професійній діяльності, корекція власної поведінки, самооцінка) компоненти. Доведено, що діяльність фахівців ФКіС передбачає три рівні інновацій: перший рівень – відтворення інновацій, другий рівень – відтворення і впровадження інновацій, третій рівень – створення інновацій. Обґрунтовано, що готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності орієнтовано більшою мірою на перший і другий рівень інновацій для рівня вищої освіти «Бакалавр» та другого й третього для рівня вищої освіти «Магістр».

У другому розділі – **«Моделювання процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – розкрито методологічні засади дослідження підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, а також розроблено, змодельовано та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічну систему професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

На основі узагальнення результатів науково-педагогічних розвідок встановлено, що підготовку майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності обумовлює низка методологічних підходів. На філософському рівні методології обґрунтовано важливість діалектичного та екзистенційного підходів; на загальнонауковому рівні – системний підхід; на конкретно-науковому рівні – професійно-особистісний, редукційний, діяльнісний, інноваційний, оздоровлювальний, гендерний, біосоціокультурний.

Показано важливість дотримання низки дидактичних принципів: - загальнодидактичних (принцип науковості; принцип системності і послідовності; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям; принцип свідомості і активності; принцип наочності; принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу); - спеціальних принципів фізичного виховання (безперервності, прогресування тренувальних дій, циклічності, вікової адекватності впливу, емоційності); - спеціальних принципів використання інноваційних видів рухової активності (високий гуманістичний потенціал, ідеї екологічного виховання, зміщення акценту на виявлення командних переможців), комплексний характер впливу на особистість (збереження і зміцнення здоров'я, фізичне вдосконалення, розвиток творчих здібностей (музичні, хореографічні, естетичні).

Підтверджено, що підготовка майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є процесом, який може базуватися на спеціально розробленій організаційно-педагогічній системі підготовки майбутніх фахівців ФКіС, що включає п'ять підсистем: цільову, теоретико-методологічну, змістову, процесуальну та контрольну-результативну.

Результатом впровадження організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є позитивна динаміка змін у рівнях їхньої готовності за кожним із компонентів.

Третій розділ – **«Практичні аспекти підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, з'ясовано напрями удосконалення змісту, форми, методи та засоби навчання, реалізація яких сприяє підготовці майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Доведено, що для успішної реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту має бути скорегованим зміст

навчання (зокрема, через впровадження дисциплін «Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та вчителів фізичної культури»), який слід опановувати з використанням: - форм (лекції-візуалізації; навчально-тренувальні заняття; зустрічі зі стейкхолдерами; виробнича практика; тренінги; майстер-класи; семінари; курсові проєкти; самостійну роботу; неформальна освіта); - методів (словесні, практичні, наочні, інтерактивні, проєктні, проблемні); - засобів (інформаційно-освітнє середовище ЗВО (у т.ч. платформа Moodle з навчальними матеріалами); Інтернет-ресурси; комплекси фізичних вправ; навчально-методичне забезпечення).

У четвертому розділ **«Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – визначено критерії та показники, на основі яких охарактеризовано рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, а також здійснено експериментальну перевірку ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Педагогічний експеримент проходив у три етапи: констатувальний, формувальний та експериментально-узагальнювальний.

На першому, констатувальному етапі (2015-2017): проведено аналіз наукової літератури щодо формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; описано тезаурус дослідження та визначено його провідні дефініції; обґрунтовано методологічні підходи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; проведено компаративний аналіз закордонного досвіду; обґрунтовано педагогічні умови та спроектовано модель організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

На формувальному етапі (2017-2020) дослідно-експериментальної роботи впроваджено розроблену організаційно-педагогічну систему підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, удосконалено навчально-методичне забезпечення (розроблено методичні рекомендації з організації навчального процесу кафедри фізичної культури та спорту НУ «Запорізька політехніка», методичні рекомендації до занять силовою підготовкою для студентів всіх спеціальностей, тестові завдання, методичні вказівки до

лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях студентів спеціальної медичної групи, конспект лекцій з основ здорового способу життя та фізичного виховання студентів, конспекти лекцій розділу «Музритміка з елементами хореографії» з дисципліни «Фізичне виховання. Спеціалізація «Аеробіка» для студентів ЗВО технічного профілю, а також апробовано навчальні посібники «Колове тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах», «Розвиток швидкісно-силових якостей та спеціальної витривалості спортсменок високого класу у спортивному командному фітнесі»).

На третьому експериментально-узагальнювальному етапі (2020-2021) педагогічного експерименту: проведено кількісний і якісний аналіз одержаних емпіричних даних, покласифіковано та статистично оброблено експериментальні показники; дано оцінку ефективності моделі організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, сформульовано основні висновки та рекомендації для впровадження результатів педагогічного експерименту в закладах вищої освіти, визначено перспективи подальших наукових розвідок.

Впроваджено та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Якісні й кількісні зміни за кожним із показників піддані статистичному аналізу, де на рівні значущості $\leq 0,05$ з використанням критеріїв Пірсона та Ст'юдента підтверджено статистично значущі зміни в експериментальних групах ЕГ1 (бакалаврат) і ЕГ2 (магістратура), причому значну динаміку зафіксовано: за показником «Мотивація» (у групі ЕГ1 позитивна динаміка склала 7,9%, у ЕГ2 – на 17,9%) пояснюється участю майбутніх магістрів у діяльності секцій та змагань з інноваційних видів рухової активності, а також використанням відкритих освітніх ресурсів у процесі формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності); за показником «Гімнастична підготовленість» (позитивна динаміка склала 20,5% для ЕГ1 і 20,1% для ЕГ2) пояснюється участю майбутніх фахівців ФКіС у діяльності секцій та змагань з інноваційних видів рухової активності; за показником «Самоаналіз» (загальна позитивна динаміка в групі ЕГ1 склала 11,9%, у ЕГ2 – 20,1%) пояснюється застосуванням комплексу інтерактивних освітніх технологій, які орієнтували на діалог, використання цифрових технологій візуалізації, комунікацію і самопізнання.

Дискусійні положення та побажання щодо вдосконалення змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Атаманюк Світлани Іванівни, слід визначити зауваження, які можуть стати предметом дискусії під час захисту:

1. Авторка серед форм навчання використовує неформальну освіту, проте не надає рекомендацій щодо перезарахування результатів такої освіти в умовах реального навчання.

2. Змістова складова організаційно-педагогічної системи передбачає «посилення» самостійної роботи студентів, проте деталізації такого посилення в роботі не наведено.

3. За результатами прочитання рукопису залишається відкритим питання щодо використання мобільного навчання для підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

4. Цікавить думка авторки щодо ваги педагогічних умов, а саме формальної, неформальної та інформальної освіти на результати підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

5. В п.3.2 авторка слушно спирається на технології поетапного формування розумових дій і побудови рухів, контекстного навчання, проєктного навчання, проблемного навчання, індивідуально-диференційованого навчання, проте не зазначає про ці технології на моделі авторської системи.

Водночас, варто зазначити, що висловлені зауваження не є принциповими, вони мають рекомендаційний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку та не заперечують наукової цінності дисертаційного дослідження Атаманюк Світлани Іванівни.

Загальні висновки

Дослідження виконано на високому науковому рівні, матеріал викладено чітко й обґрунтовано з вмілим використанням аналітичного та графічного підходу до викладення, що значно полегшує його сприйняття. Усі положення, результати і висновки є чітко аргументованими. Впровадження результатів дисертаційної роботи підтверджено документально, про що свідчать листи про впровадження, які наведено у додатках до дисертації.

Опубліковані роботи та автореферат відображають основні положення дисертації. Основні результати дослідження апробовані та схвалені на достатній кількості науково-практичних конференцій різного рівня, що проводилися на території України та за її межами.

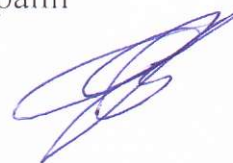
Все перелічене дає підстави стверджувати, що дисертаційна робота

Атаманюк Світлани Іванівни на тему «Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності» відповідає вимогам пп. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., № 943 від 20.11.2019 р., № 607 від 15.07.2020 р.), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

Загальна оцінка роботи є позитивною, а здобувачка Атаманюк Світлана Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

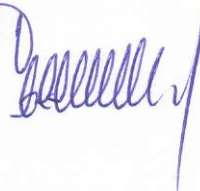
доктор педагогічних наук, доцент,
завідуючий кафедрою фізичної терапії, ерготерапії
Хмельницького національного університету
Міністерства освіти і науки України

О.В. Базильчук

Підпис офіційного опонента завідуючого кафедрою фізичної терапії, ерготерапії Хмельницького національного університету, доктора педагогічних наук, доцента Базильчука Олега Вікторовича засвідчую:

проректор з наукової роботи
Хмельницького національного університету
доктор технічних наук, професор

О. М. Синюк